

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Concilia Provincialia Mediolanensis Sex

Borromeo, Carlo

Venetiis, 1602

De vita, & honest. Episcoporum, & certis Episcopalibus officijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62072)

De uita, & honesta. Episcoporum, & certis-
Episcopalibus officiis.

S M M A R I V M.

- 1 *Vita Episcoporum qualis.*
- 2 *Episcopi dignitatem suam qua ratione retineant.*
- 3 *A Principibus honorandi.*
- 4 *Eis clericus maledicens, ut punitur.*
- 5 *Laicorum nimiam familiaritatem.*
- 6 *Atque conuiuia vitent.*
- 7 *Idem, alijque inferiores qua formula iusiurandum praestent.*
- 8 *Vestitus eorum qualis.*
- 9 *Annulum unum adhibeant. Eoque quando utantur. 10.*
- 11 *Mula, equusue episcopalis, ut induendus, quibusque ephippijs, & calcaribus utatur Episcopus. Quot item equos alat. 18.*
- 12 *Rochetum quando, & ubi induat.*
- 13 *Tunica talaris qualis, & quando cum mozeta, ac Rocheto induendas. 12.*
- 14 *Vestes priuatae quales.*
- 15 *Viatoriae item quales.*
- 16 *Quales ieiuniorum diebus, & in ecclesia adhibenda. 17.*
- 18 *Supplex episcoporum qualis, qualisque cubiculorum apparatus.*
- 19 *Domus qualis item: quaeque picturae, & imagines in ea.*
- 20 *Mensa qualis: eiusque benedictio ante, & post. 23.*
Qui ad eam non recipiendi. 22.
- 21 *Lectio in ea, & qualis.*
- 24 *Familia in regenda episcopi officium familiae ipsa quota.*
- 25 *Familiares quales.*
Clerici familiares, quibus in rebus non occupandi.
- 26 *Eidem familiae qui praeficiendus.*
Qui etiam deligendus ad deferendum episcopo, quae emendanda sunt. 36.
- 27 *Familiares arma non ferant.*
- 28 *Illorum qui vestitus.*
- 29 *Reliqua familiae disciplina.*
- 30 *Institutio.*
- 31 *Custodia.*
- 32 *Visitatio.*

- 33 Confessariorum deputatio.
- 34 Aegrotantium cura.
- 35 Familiarium merces.
- 36 Fraternalis correctio institutuenda, certaeque regule praescribenda de familia disciplina.
Regula ipse in tabella redacta, publice proponenda.
- 37 Episcopi officium, & mores.
- 38 Orandi certa hora ab eo constituenda.
- 39 Orationisque vespertinae institutum introducendum.
- 40 Preces horarias quomodo recitet, & seq.
- 41 Festis diebus ecclesiae non desit. Impeditus domi officium opportunitate citet.
- 43 Confessarium habeat aequalem.
- 44 Lectio, & studium sacrarum litterarum.
- 45 Audientia qualis.
- 46 Quae per se, & quae per Vicarios agat.
- 47 Reliquum tempus, ut ab eo conseruandum.
- 48 Sacerdotes duo ab Episcopo deligendi, qui eum admoneant, quidquid in eo desideratur.
- 49 Episcopus item Prouinciae aliquis eligendus, cum quo pastorales administrationes communicentur, quod etiam fiat, cum ad Episcopum Prouinciae diuertitur. 50. in fin.
- 50 Episcopi officium erga negligentem coepiscopum.
Quod etiam erga familiam suam supra num. 36.
- 51 Cum coepiscopo, quae conferat.
Ea in re etrorum aliorum exempta.
- 52 Hospitalitas ab episcopis in quos exercenda. Quae pertinet ad bonos & c. n. 40.
Pupillarum, viduarum, & aliorum agentium quam cura gerat. 64.
Et de Causidicis, num. 8.
- 53 Hospitio excipiendis illustribus, & diuitibus, quid ab Episcopo seruandum.
- 54 Eleemosynis dandis, sit promptus Episcopus, eleemosynariumque deputet.
- 55 Episcopus hospes, ut excipiatur, ut etiam accedens ad actionem solennem extra Prouinciam. 62.
- 56 Coepiscopo aliqua difficultate laborati, ut subueniendum.
- 57 Nuncius ab Episcopo mittendus quotannis Romam.
- 58 Nuncii ipsius qualitates.
- 59 Officium Episcopi erga Metropolitam, aegrotantem, & defunctum.
- 60 Episcopus aegrotans quid agere debeat cum suo capitulo.
- 61 Quomodo etiam communicet.
Episcopi officium erga aegrotos, & moribundos. Quae pertinet ad sac. ext. vii. f.

Inc. num. 24.

- 63 *Presertim erga ecclesiasticos quoscumque, & qua ratione.*
- 64 *Eius cura de annonâ, tempore penuriae, & de pauperibus.*
- 65 *Subsidium charitativum, quando, & quomodo exigat.*

PIE, ac sapienter Sancta Tridentina Synodus, duce Spiritu sancto, Ecclesie utilitate consuluit, cum Episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque prescripsit, quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut uoluptates, sed ad labores, ac sollicitudines vocatos esse, & in iis numerari, quos dedit Deus, quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & doctores, ad consumationem sanctorum, in opus ministerii, in edificationem corporis Christi.

1. vita, & honest. Episcopu, & cler. Sess. 25. c. 1. de refor.

Eph. 4.

Quare ipsis diligentissime providendum est, nea recta vivendi via, & ab officii sui ratione deflectant; neve quidquam preferant, quod non simplex, castum, integrumque sit, ut modestie, frugalitatis, benignitatis, & qua nos Deo tantoperè commendat, sanctae humilitatis, ac virtutum omnium ceteris exempla praebeant: est enim vberissima docendi, ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitae integritate, & innocentia comprobant, & quaecumque verbis alios docent, ea factis exprimant suis, non iam quae sua sunt, quarentes, sed, quae Iesu Christi.

Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maximè Episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis, ac pietatis exemplo ceteris praelucere debent: neque committere, ut ulla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam proprijs tenebris obscure videantur.

2. Tim. 3.

Qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam Episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab Apostolo descriptam, assidue sibi proponet, Oportet Episcopum irreprehensibile esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non violentum, non percussorem, sed modestum; non litigiosum, non cupidum, sed domui suae bene prepositum. Haec autem clericorum, maximèque Episcoporum studia, & officia, si reliquorum oculis, auribusque obuersabuntur, profecto efficient, ut illi glorificantes Patrem, qui in caelis est, magis etiam vitae exemplis, quam doctrinae preceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo Consilio hoc convenimus, ut quae à Sacra Tridentina Synodo sancita sunt, exequentes, provinciae nostrae mores ad

Ses. 22. c. 7.

optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus, ecclesiasticis hominibus certas rectè, pièque uiuendi formulas constituimus; quas partim à sacra Tridentina Synodo summatim expolitas, latius, explicauimus, partim sanctas ex veterum canonum fontibus, eiusdem Concilii auctoritate reuocauimus ad usum, utilitatemque nostrorum hominum: nonnullis etiam aditis, quæ maximè ad huius temporis, statum rationemque pertinere videbantur.

1. de dignitate ab Episcopo retinenda.

2 Alienum est valde ab Episcopali dignitate, si Episcopi in consuetudine Principum sese deprimant, & abijciant.

Nè igitur Principibus accumbentibus stent ipsi.

Nè eo quidem nomine, quod sumpto à Principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter Missam, pacem, aut Missale illis exosculandam præbeant.

Ses. 24. c. 17.

Denique seruent cætera omnia, quæ illis facta Tridentina Synodus ea de re grauissimo decreto præcepit.

Ses. & ca. eisdem.

3 Princeps autem summo studio cohortamur, ut meminerint Episcopos eos duces esse, quorum cura, & vigilantia fideles ad cælorum regnum dirigantur.

1. Ibidem.

4 Qui clericus episcopo, uel alii superiori cuiusuis generis, quem reuereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris canonibus animaduertat.

4. de episc.

5 Animi a laicorum familiaritate meminerint abstinere.

6 Laicalia conuiuia fugiant.

5. quæ ad cleric. discipl. att.

7 Quod ab Episcopis, Prælatiſue ob dignitatem, qua præcellunt et instituto fieri decet, ut manu ad pectus admota, si quando oportet iurandum præstent, id sanè ubique, & semper, ita ritè seruent, nisi causæ grauitas, prout iure cautum est, aliter postulat: cætera ridenda in tit. de vita, & hon. cler.

1. de episcopi vestitu.

8 Episcopus non prophano ornatu, aut apparatu, sed fidei, & uirtutis splendore sibi auctoritatem querere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non pretiosis pellibus utatur.

Vnguenta nè sumat, neue alias odorum suauitates confectentur.

9 Sit annulo episcopali contentus.

4. de episcopis, s. annulo autem.

10 Annulo autem episcopali semper utantur, & ubique tum domum foris, tum in sua, tum in aliena diœcesi, ut perpetuò se ecclesiæ sponſos meminerint.

1. vt supra.

11 Nè mulæ, aut equo episcopali stragulum, & ornamentum ex uilluto, aut serico, sed ex corio factum, aut lana adhibebit.

Ephippiis, aut calcaribus, aut frenis inauratis non utatur.

Lineam

12 Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocen-
tij III. in Concilio generali, in Ecclesia, & in publico habeat.

Rochetum etiam, & mozetam induant, cum per diocesim ite-
rati fuerint: interiorem vero tunicam brevioris, ac mantellum viatoriū
adhibeant liceat.

Si quando contigerit, vel legatum Pontificum, vel Cardinale S.R.E. 5. de Episco-
vel Metropolitanum huius provincie aduērare, aut diuertere in ali-
quam provincie diocesim, aut in ea diutius etiam commorari; tunc
Episcopus diocesanus, cum ei obuiam prodit, aut congressum, collo-
quiumve cum eo habet, aut denique in eius conspectu presens, siue
publice, siue priuatim adest, ne rochetum detectum ferat, sed superiori
veste contegat.

Eundem honorem tribuat, deferatue Apostolico, sue ecclesie Visi-
tatori, & illi item, qui in ea regione inter nuntius Apostolicus est.

13 Sine talari tunica, quae ad collum adstricta sit, ac mozeta, neque e
cubiculo exeat, neque quemquam nisi ex familia, admittat: neque cum
uestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

Vestitu utantur ad Concilii provincialis primi prescriptum talari
scilicet tunica, collo adstricta, rochetto, & humerali indumento, quam
mozetam dicunt, ita ut ne domi quidem in ullius conspectu, se expo-
nant, nisi eo Episcopali uestitu induti.

Rochetum etiam, & mozetam induant, &c. supra num. 12.

14 Vestes, quibus priuatim utetur, tales omnino sunt, ut modestia, &
grauitati consulatur.

15 In itinere quoque tam in diocesi, quam extra, eum vestitū habeat,
ex quo illum esse Episcopum appareat, & supra num. 12. ver. rochetū.

16 Sexta quaque feria, tum praeterea in vigiliis, in Aduentu, in Qua-
dragesima, vestitum induant nigro colore, ijs diebus exceptis quibus
ex ritu ecclesiae nullum maestitiae signum vestibus ostendere debent: a-
liis autem, uiolacei coloris uestimenta adhibeant.

17 Cappam episcopalem, cum in Ecclesia, vel ad diuina officia, vel
ad conciones, vel ad sacras lectiones, vel ad alias eiusdem generis actio-
nes, accedunt, omnino induant.

18 In eius suppellectili nihil aureū, aut argenteū sit, praeter leuissima, ac
tenuissima quaedam instrumēta, ad cibū ori ad mouendum comparata.

Nihil auro, argento ve ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulae, non tapetia.

Nihil acuticum.

Nihil varie textum.

5. de Episco-
pe, &c.

1. vt supra.

4. de Epis.

1. vt supra.

4. de Epis.

1. Ibidem.
De Episcopi
suppelle. def.
25. c. 1. de re-
form.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris sit artificium, & manus pretiū quā rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno menfas, aliave sternere liceat.

Signa, & tabulas prophanarum rerum reiiciat. *nu. 19.*

In aedibus duo tantum loca vestiri possint, quae attributa sint.

Episcopo alter eius valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad Episcopum conueniunt.

Liceat etiam & hospitem gratia, qui accipiendi sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diuersi generis, nec maioris pretij, quā eos, qui ad ipsius usum conceduntur: ita ut in omnibus humilitas, & modestia episcopalis eluceat.

Equos nē alat, nisi necessarios.

19 Domesticam omnem luxuriam in aedificiis extruendis magnificentiam, picturas, & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caueat denique nē quid in eius domo appareat, quod nō simplex ac purum sit, quod nō Dei zelum, & omnium inanium rerum contentionem testetur.

Cum in iis, quae ad priuatum usum, cultumque requiruntur, eam moderationem adhibuerit, ut sordes, & superuacaneum sumptum fugerit, omnem operam, & artificij splendorem ad publicum Dei templorum cultum, & ornamentum conferat.

4. de Epis. Ab Episcopali domo absit omnis picturae ornatus, quae prophana sit.

In atrio Episcopos ordine pingi curer, qui praecesserunt; si minus omnes, eos saltem, qui sanctitatis, aut doctrinae, aut rerum episcopaliū gestarum laude clari sunt.

In cubiculis omnibus, reliquisque domus locis frequentioribus nē desit aliqua imago sacra.

In hortis, & edibus, aliisque ecclesiarum, aut ecclesiasticarum hominum locis, si signa, & cetera De vita, & hon. cler. num. 105.

1. de episco-
pi mensa. 20 Accumbens Episcopus mensae benedicat.

Et quam decet frugalitatem, & temperantiam adhibeat.

1. de episco-
pi mensa.

In ea, praeter primam escam, & unum iurulentum cibum, alterum lacticinium, & duo fructuum genera, unum, aut alterum, uel. ut aliquid consuetudini, & hospitem stomacho indulgeamus, tertium ad sumendum simplicis obsonij ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumvis hospitem causa.

Bellaria, placentae, omniaque saccharo artificiosè condita, ceteraque escarum lenocinia, exquisita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhi-

21 Adhibeatur verò in eius mensa lectio sacrorum librorum; ut nonnius non solum corporis cibo; sed etiam epulis animæ recreari possint.

Lectio in mensa potissimum sit ex sacra scriptura, & pastoralibus libris, & vitis sanctorum Episcoporum, qui Episcopale munus egregie gesserunt.

4. de Epis.

Die autem consecrationis suæ, ut alias utiliter in Concilio Oxoniensi sancitum est, formulam illam promissionis suæ, in ipsa consecratione de pontificali libro prolatam, annis singulis in mensa legi curent; tum certis etiam aliis solennibus diebus, ut diligentius præsentent, quò crebrius illa lectione quasi moniti, videant Episcopalis muneris partes.

Tridentini item Concilii decretum in sess. 25. editum, cap. 1. & Concilii provincialis primi sanctionem de vita episcoporum, & hanc præterea sæpe sibi recitari curent, tum maximè aliquando, quibus diebus, unà cum familia omni, cibum capiunt.

22 Parasiti sanniones, scurriles ioci, & maledicta non admittantur.

1. vt supra.

23 Quemadmodum autem benedictio cibi caput; sic actio gratiarum clausula esse debet; ut Dei laudes, sicuti par est, usquequaque celebrentur, & omnia eius benignitati accepta referantur.

24 Episcopus domui, ac familiæ suæ benè præsit, curetque, ut honestas decorumque seruetur tam in internis, quam in externis, qui enim domum suam regere nescit, nec Dei Ecclesiam rectè gubernabit.

1. de Ep'i familia.

Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati, & Episcopi necessitati consulatur.

25 Eum autem vehementer hortamur, ut in familia, quam plurimos possit, habeat clericos, qui nonnisi clericali vestitu utantur, & in illis, si commodè fieri possit, minimum duos sacris initiatos, & bonæ existimationis; qui vigilantem, orantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac diuinarum litterarum, mysteria scrutantem Episcopum studiosius attendant: eiusque actionum, & sanctæ conuersationis quasi testes sint, & imitatores.

Familia Episcoporum Ecclesiæ sumptibus sustentata, in domibusq; ministrorum Dei educata, cæteris proposita esse debent, ad imitationem christianarum virtutum. Quamobrem eiusmodi sit, quæ præluceat vite, & morum exemplis.

4. de Epis.

In ea nè sint rixosi, impudici, blasphemii, factiosi, scurrè.

sess. 2. de modo viuendi, &c.

Nè Episcopi consanguinei, nisi eadem viuendi disciplina, qua cæteri vtiuntur.

Neque item, qui parochialem curam gerunt.

Neque rursus, qui alio residentie munere adstricti; illis exceptis, qui licet Episcopo operam navent, possunt tamen debitas ministerii sui functiones in Ecclesia prestare.

Veruntamen nē, & facultati detractum idē sit, qua canonicos duos habere secum Episcopo, per sacros canones licet.

Cubicularii, prae ceteris etate sint, moribusque graves, & boni testimonii.

c. ad audien-
tiam de cle-
ric. nō resid.

Ad sintque omninō ex primi Concilii decreto, clerici, qui Sanctae Episcopalis vitae, religiosarumque actionum sint, non solum testes, sed imitatores etiam; atque ad eū modi denique qui, ut an Sanctissimum Pontificem Eugenium III. S. Bernardus scitē scribit his verbis, precipitem etiam frenarent, dormitantem, excitarent; quorumque liberias excedentem corrigeret, extollentem reprimeret constantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem; quorumque sanctitas ad omnia bona incitaret.

Qui clerici sunt, vel sacris initiati, vel sacerdotes, eorum opera ne Episcopi vtantur ad officij alicuius, quod sacerdotali, clericaliue ordini minus conueniat, actiones.

1. de Episco-
po familia.

26 Habeat deinde Ecclesiasticam personam, spectatam, & probatam, quae praefecta sit moribus familiae, ac de omnium salute sollicitam; spirituales curam sustineat, eamque bonis, & piis artibus, ac litteris praesertim sacris, pro cuiusque sensu, & intelligentia, erudiendam curet.

1. de Episco-
pi familia.

27 Familiare arma nē ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa; idque Episcopi arbitrato.

28 Sericum, aurum, & argentum, colorumque varietatem omninō excludentes, nigrum tātūmodo, vel fuscum colorem vestibus adhibeāt. Quibus scissis, aut pretextis ad elegantiam non vtantur.

Calcei inaniter non incidantur. Non sint turgidae caligae, non virgatae, non sectae, aut acupatae, sed simplices, & vnius coloris, ac generis.

Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, ut ex eo etiā appareat, illos esse ministros ministrorum Dei.

4. de Epis.

29 Nē quisquam de familia vllō vnquam die praetermittat rei diuinæ interesse, nisi necessariō impeditur sit ijs, quis de familia sunt, praesertim clericis, certus ieiunii dies in singulas hebdomadas instituat.

In Aduentu itē curetur, ut familia ieiunet, saltem feria quarta, & sexta.

Ieiunet familia pridie diei consecrationis Episcopi, in vigiliis itē Sancti Cathedralis Ecclesiae, ac Patroni Ciuitatis, si quando non huius

huius nomine nuncupatur Cathedralis.

Vnusquisque de familia singulis mensibus confessus, sacram Eucharistiam sumat, una cum reliquis, qui in familia sunt.

In Adventu, ut Siluerij Pontificis decretum est, & præterea in Quadragesima singulis diebus Dominicis, sacram Communionem salutariter accipere studeant, clerici præsertim, & vitæ spiritualis studiosiores.

Duobus ante diebus, quàm sacra communio fiat, paterna cohortatione ab Episcopo ea de re familia præmoneatur.

30 Singulis hebdomadis, bis minimum, qui de familia sunt rudiores, & Christianæ fidei doctrina, & litteris ab aliquo instituatur, cui id curæ Episcopus dederit.

Quo loco domestici, & exteri, domi ante cubiculū Episcopi cōueniant, eo loco liber, aut de vitis Sanctorum, aut de spiritualis vitæ exercitationibus conscriptus, in mensa sit, ut, qui conueniunt, lectioni incumbere possint: nec verò inanibus confabulationibus se dedant.

Dùm familia cibum capit, lectio etiam adhibeatur.

Ne familia otiosa sit, ne inertia, aut desidia dedita; sed, aut in obsequio Episcopi, aut in honestis exercitationibus occupata.

A nugis abstinens, silentiū, cum modestia cōiunctū, seruare studeat.

Abstineat autem vnusquisque qui in famulatu Episcopi est, cum à flagitiorum hominum consuetudine, tum à locis, vbi turpiter viuatur.

Ne quis præterea foris pernoctet.

Ne rerum nouarum curiositates sectetur. Ne, quæ iocularia sunt, quæ ridicula, vnde cachinni, risusque solutiores excitantur, loquatur.

Conuiuia publica, commestationes laicales, frequentemque laicorum hominum consuetudinem vitet.

Libros ne habeat de rebus iocosis, scurrilibus, ridiculis, obscænis impurisque conscriptos.

31. 32 Super custodia familiæ Episcopus perpetuo ster, tum etiã bis quotannis visitet, semel ineunte quadragesima; iterum initio aduentus, eiusque mores paternè inuestiget, ac uideat, ut vnusquisque religiosæ, vitæque spiritualis institutis congruenter uiuat. Si quos ad Christianas uirtutes progredi compererit, eorum studia, progressionemve spiritualis vitæ adiumentis excitet, qui verò à bene agendi studio auersi sunt, illos moneat, atque obiurget; ac, si contumaces, incorrigibilesque inuenierit, domo eijciat.

33 Rursus Episcopus familiæ suæ confessarios sacerdotes, viros spiritualis vitæ vsu exercitatos, constituat: quibus etiam tamquam clericis

clericalis disciplina, & sancta institutionis magistris illa utatur.

Episcopo Missam celebranti, vel audienti frequens familia adsit,

Cum in Ecclesia ad diuina officia ipse accedat, familiam quoque secum adesse iubeat.

Nihil denique omittat, ut omnes domestici in omni bene, sancteque, agendi officio se contineant.

34 Familiarium præterea, cum ægrotant, magnam habeat curam.

Provideat, ut illorum salutis animarum ratio in primis habeatur, tum valetudinis recuperationi per medicum consulatur: neque pretio impensis parcatur, ita ut ægrotantibus omnia ad conualescendum necessaria suppeditentur.

illos etiam aliquando inuisat, tum salutaribus consilijs, & benignitatis officijs consoletur, quod Episcopalis charitatis officium, etiam in finis familiæ suæ præstet.

35 Unusquisque autem de sua familia, ratione in mercede cõstimenda habeat, pro virtutum, meritorumque, & pro ecclesiasticorum fructuum dispensationis sibi creditæ ratione.

6. De Ep̄o ep̄i
scopali iurisd.
di. & foro.

36 Ut autem familiam suam in bene viuendi regulis, atque officijs perpetuò contineat, deligat aliquem ex suis virum prudentem, spiritualisq; vitæ studiosum, cui id planè mandet, ut quæ in moribus familiarie emendationem aliquando desiderat, ea quam primùm sibi referat animo simplici, ac puro, ut ipse, prout opportunum esse viderit, remedium adhibere possit.

At præterea quò diligentius familiæ suæ institutioni consulat, cum fraternam etiam correctionem in eam instituendam curet, tum verò frequentes spiritualium rerum collationes, & alias exercitationes, disciplinæ etiam regulas ex Concilioꝝ Prouincialium decretis præscribat.

Quas regulas in tabella ordine descriptas ipsi familiæ in cõspectu propositas certo loco affigi iubeat. Cum verò aliquem in ea adscribet, illas eidem proponat, antequam in familiam illum adscribat.

4. De Ep̄is.

37 Ut, quò spontè nos contendere studemus, eò etiam sanctis legibus, & cohortationibus, quasi stimulis incitati, adiutrice in primis Dei gratia, studiosus properemus, non solum in illis vitæ Episcopalis legibus, quas nobis in Concilio Prouinciali primo constituimus, insistere; sed longius in dies nos progredi oportet; cum ij scilicet nos simus, quibus proposita Christi Domini vita, nullus definitus sit progrediendi terminis. In hoc igitur Concilio Prouinciali quarto hæc etiam illis addenda censuimus.

Primò Episcopos sibi, & gregi attendentes, in omnibus, ut est Apostoli præceptum, laborent, ac ministerium suum impleant; cunctaque ad Dei

ad Dei voluntatem administrare vigilanter studeant, constanti virtutum Episcopali officio.

Sicut autem præstantibus virtutibus Christianis, populi, quorum curam gerunt, ab ipsis instituendi sunt, ita optimam illam, quæ in Episcopali animo castissimo, ad diuinasque suscipiendas illuminationes idoneo, inesse debet, vitæ institutionem, euangelicis litteris explicatam, non verbis solum declarent, sed sanctissimis factis, è charitatis fonte manantibus, comprobent, exemplisque virtutum suarum in omnem sanctæ, veræque Christianæ uitæ usum illos conformare diligenter curent.

38 In oratione, sanctisque meditationibus, cum eos frequentes esse oporteat, certam sibi horam quotidie sumant, quam in contemplationum diuinarum studio, exercitationeque attentissimis religiosæ mentis cogitationibus ponat. Qua oratione non sibi ipsis tantum diuini luminis illustrationem deposcat, sed etiam pro fidelibus suæ curæ commissis, humiles preces fundant, eorum peccata deplorando, pioque gemitu, & religiosa supplicatione Deum orando, vt disiectis peccatorum nubibus, pluuiam, & rorem suæ diuinæ gratiæ, ac misericordiæ effundat in hereditatem, & agrum ecclesiæ suæ.

39 Domi item suæ orationis vespertinæ institutum introductum retinere studeant, ad quam ipsi, si modo aliquando impediti non sint, conueniant, tum planè familia omnis.

Misæ sacrificium, &c. usque ad §. Diuinas laudes. Vide in titu. de Missis sine cantu ab Episcopo celebran. nu. 2. & 5.

40 Diuinas laudes, precesque horarias piè, decorè, studiosè, deuotèque quantum eis Deus dederit, ac supplici mente recitent, ne uerò quicquam aliud agendo, debitum hoc munus obeant, id pro religionis studio ualdè caueant.

41 Dominicis uerò, festisque diebus ne Ecclesiæ desint, nisi infirmitate impediti, ad Concilii Aurelianensis præscriptum, atque alijs itè diebus, quò frequentius per alias quotidianæ pastoralis sollicitudinis occupationes licebit.

42 Quod si in Ecclesia non possunt, impediti, domi tamen diuinum officium non continenter, sed aptis, conuenientibusque horis recitare studeant. Si uerò ne illis quidem horis licebit aliquando per negotia, uideant, ut præueniendo potius, quam tardando diuinis laudibus satisfaciant.

43 Confessarium secularem, aut regularem deligant, adhibeantque, qui uir sit sacra scientia, prudentia, spectatis moribus, & uitæ sanctitate insignis: cuius etiam studio, & consilio, & precatonis spiritu in rerum grauiorum deliberationibus aliquando uti possint.

Ne

44 Ne omittant etiam sacrae Theologiae, sacrorumque canonum, aliarumque Ecclesiasticarum doctrinarum officio, muneriq; Episcopali propriè congruentium, studijs quotidie statis horis operam dare, quotidieque aliquid ex sacris biblijs, potissimum Episcopali fidei, religionique commissis studiosè legere; gentium autem libris, ut Cartaginensis Concilij canone vetitum est, ne operam dent.

45 Officij præterea sui esse putent, eos excipere, atque audire, qui ipsos, uel tamquam Iudices, uel tamquam parentes, uel consultores, aduatoresve aduent,

Itaque his peractis, quæ ad diuinum cultum, religionis officia, & ad animi, spiritusque pia studia spectant, omnibus aduentibus faciles, benignosq; præbeant, ita tamen, ut ne à grauitate recedant.

In adiutorio omnibus satisfacere studeant: ac ne infimos homines audire negligant, sed hos uel in primis, cum adsunt, ad se accersant.

Expediant statim, quæ rectè possunt: omnibus, uel re, uel consilio, uel consolando, prodesse studeant.

46 Quæ ipsi possunt, ac debent, ad spiritualem curationem, & gubernationem diuinumq; cultum spectantia, hæc per se in primis præstare studeant: cetera, quæ inferiora sunt, potius per Vicarios, ministrosve alios exequantur.

47 Auditorij negotijs postquam satis temporis dederint, tunc à prandio diem etiam distribuunt, ut reliquis conficiendis opera ponatur.

Quicquid autem temporis animi relaxationi aliquando ob ualitudinem dabitur, id omne, uel in spiritualium librorum lectione, studiove, uel in consuetudine, & colloquio piorum, & eruditorum hominum, spiritualisq; uitæ amantium ponere studeant.

6. De Episcopo, &c.

48 Pro ea, qua Episcopus abundare debet, præstanti cura, proque illa perfectionis Episcopalis ratione, ad quam omnes eius rationes referuntur, nihil uel minimum ei prætermittendum est, quo munus, quod multiplex, graueque gerit, non modo sustinere, sed explere salutariter possit, aliorum etiam subsidijs ad officij sui executionem comparatis. Quamobrem duos sibi sacerdotes pietatis zelo flagrantes, spiritualisq; usu peritos, ac prudentes pro conscientia suæ religione, secreto in Ciuitate deligat, quorum sacerdotum officium in primis sit, Episcopum assidue omni charitate, & humilitate, omniq; debita obseruantia officio priuatim sincerè admonere quicquid in eo, uel desiderare, uel opus esse uiderint, cum ad omnis disciplina, tum uerò ad fari Tridentini, nostrorumque Prouincialium Conciliorum perfectam, atque absolutam executionem.

49 Ob eam etiam causam aliquem Prouinciæ Episcopum item deligat, qui cum aliquando per litteras pastoralis administrationis suæ rationes

tionem, consilia, omnemque Ecclesie sibi commissa bene gerenda modum, familiariter communicet, ita ut hoc subsidio sibi in omni deliberatione, atque actione opem, atque adiumentum patet.

Vicini quoque Episcopi ad muneris sui functiones recte progredientes, exemplis se in dies ad id excitent, ut uno, eodemque spiritu, pari que diligentia, immo vero sancta quadam, pastoralique pie emulationis contentione ipsi curae suae partes exequantur; cum haec accensi studij coniunctio ad constituendam, perpetuoque communiendam omnem disciplinam permulatum interfit.

50. Si autem fratrem Episcopum, cuius diocesis finitima est, aliquid vel in officij pastoralis partibus, vel in Tridentinis, Prouincialibusve decretis exequendis, vel in aliis officiis pastoralibus aliquid premittere animaduertit, cum eo fraternè agat, ut omni vigilantia, decretorum, munerisque Episcopalis executionem praestet, quae eorum cuique praescripta est.

51. Si quoniam autem ad Episcopum Prouinciae diuertet, cum eoque congregietur, illud sibi magnum, praecipuumque negocium propositum sit, ut cum eo Ecclesiae suae administrandae rationes conferat, constitutionesque ineat: id quod sanctissimos Episcopos fecisse memoria proditum est.

52. Nec vero has solum rationes ineat, sed etiam longè diligentiores, quo accuratius commissa officia exequatur.

53. Hospitio, mensae recipiendis et illustribus, & locupletibus hominibus, ne praescriptam Episcopalis frugalitatis normam deserat, ut exemplo suo ipsi quoque hospites incitentur ad frugalem uitae modum.

54. Eleemosynis dandis proptus ita sit, ut praeter illas, quas per eleemosynarium, aliosve largiri solet, ipse etiam, misericordiae visceribus indutus, manu sua in pauperes episcopali liberalitate conferat.

55. Quod de episcopo excipiendo Clemens Pontifex, & martyr, Apostolica quaedam Constitutione scribit, & B. Ambrosius studiosè seruauit, id episcopi prouinciae nostrae ad usum reuocare studeant, ut episcopum, qui aliunde uenerit, benignè hospitio accipiant; cum eoque agant, ut die festo, si permanserit, sermonem in primis habeat. Est enim inquit, idem Clemens hospitis hortatio grata, atque utilis. Hoc praeterea, etiam si ille renuat, facere cogant sancta quadam in charitatis, ut populo benedicat.

56. Si quoniam aliquem ex Coepiscopis nostris in belli, famis, pestis, aut alias eiusmodi necessitates, aut difficultates, quas Deus, pro sua pietate prohibeat, publicas, uel priuatas incidere contingat; reliqui Prouinciae nostrae episcopi opem illi afferre ne differant tum oratione, & publicis supplicationibus, tum eleemosynarum, ut quisque poterit, largitione.

Tum omnem etiam aliam rationem quisque ineat, qua fratris Episcopi,

4. De Episcopis, &c.

5. De Episcopi iuris, & foro.

6. de epi, &c.

scopi, ac eius etiam populi laborans calamitatibus: largè atque opportunè succurratur.

57 Quod Episcopus sanctè iuratus in sua consecratione promisit se singulis annis visitare limina Sanctorum Apostolorum, Petri, & Pauli, cum longè ab Vrbe Romè absit, nec propterea id personalis residentie munere adstrictus, quotannis facile prestare possit, certum saltem nunciū ex iusiurandi præscripto ad Urbem Romam mittat, qui id obedientie officium nomine suo præstet.

58 Is verò, quem miserit, constitueritve rectè instructus sit cognitione rerum ad Ecclesie suæ statum pertinentium, vt, & cleri sui disciplinam, & populi in via Domini progressionem; & omnis Ecclesie, dicecelsis que suæ rationes Pontifici, aut ijs, quibus ille mandarit, quàm rectissime exponat.

59 Metropolitanum, si quando febrī, morbove periculosè laborauerit, Decanus Episcopus Prouinciæ, alij que Episcopi duo Prouinciales, qui propius adsunt, de illius inualetudinis periculo à Vicario illius certiores facti, nulla mora interposita, inuisant, fraterna charitate consolentur, salutaribus que consilijs opportunè viuunt. Si verò illum obire contigerit, eius funus, exequias que itidem solenni cerimonia ritè concelebrent, ijs omnibus piè, rectèque seruatis, que hoc de genere constituta sunt: eo que accuratius, quò præstantior est Archiepiscopalis dignitas.

60 Si quando eo febrī, aliove morbo Episcopus laborat, egrotationis initio, ac deinceps aliquando, prout expedire censuerit, Cathedralis Ecclesie suæ Capitulum, cum quo de spiritualis, sancte que vite officijs, ac studijs colloquia salutaria inear, ad se conuocet. Quod verò à sanctissimis Episcopis huius Prouinciæ, præsertim Ambrosio, Eusebio Vercenti, Gaudēntio Nouariensi, alijs que factum esse memorię proditum est, id proposito etiam ad imitationem illorū exemplo, Episcopus exequatur, vt cum periculosè egrotans propediem mortem obibat, Cathedralis Ecclesie Capitulum, clerumq; ante conuocet, cui cum pacem, charitatem; Sanctarum que virtutum disciplinam suadeat, eam que quasi hereditariam quandam disciplinam relinquat, tum & vniuersè, & sigillatim religiosi eorum precibus sanctis sacrificijs sese que intimè commendet.

61 Episcopus cum egrotans in lecto iacet, frequentissimè tamen sacra Euchariſtie pabulo se salutariter reficiat, ac recreet, cui saltè cum primum, & cum pro viatico illam sumet, & semper denique, nisi cū ipse secūs iusserit, uniuerso clero, & Capitulo cathedralis Ecclesie prosequente, Archipresbyter, aliusve deferat, & ministrat; qui secundum Episcopum primariam dignitatem sacerdotalem obtinet.

Si

62 Si quando Episcopus ad actionem solennem, quæ in alia Provincia Civitate, locove celebratur, accedit; itidem excipiat, ut eum excipi decretum est, cum ad Concilium Provinciale venit; ac præterea obviam ei procedat Episcopus, ad cuius Civitatem venit.

63 Episcopus, ad quem universi cleri sui cura, etiam paterna refertur, zelo charitatis accensus, si quem Ecclesiasticum hominem etiam minoris ordinis intra alicuius parochialis viciniæ fines egrotantem audiverit; ipse, aut alius, eius nomine inuisat, & consoletur paternis, & consilijs, & officijs, quæ si illi præstare debet, certè multò accuratius, atque adeò ardentiori dilectione exequatur erga eos, quos habet Basilicæ suæ Cathedralis ministros, & Parochos in animarum salute procuranda adiutores.

Quò verò cumulatius id præstet, pro sollicitudinis paternæ zelo id etiam curæ suscipiat, ut, cum in stans vrbis regionibus, tum in diocæsis partibus distinctis, præter parochum, uel proprium, vel propinquorem, de quo in altero Concilio alias cautum est, certos etiam sacerdotes charitate flagrantes, vitæque spiritualis moribus, & vsu præditos decernat, quorum munus sit egrotantibus clericis cuiuscumque ordinis sint, præsertim ope destitutis, præcipuam operam, sollicitudinem, & curam nanare si qua opus esse viderint, cum in primis ad piæ, sanctæque iuvandam animæ salutem, tum ad corporis bene curandi rationem.

64 Episcopus, qui totis in Christo visceribus egentium curam gerere debet, cum ceteras rationes ineat, quibus in difficultate annonæ populi sibi commissi egestas subleuetur, tum verò quàm diligentissimè cæneat, ut in rei frumentariæ inopia Ecclesiastici homines frumentum, aliudve alimenti genus, quod ad subleuandam annonam pertineat, ne supprimant, abscondantve. At præterea eos omnes, & singulos penitus propositis, omniq; uiris remedio cogat, quicquid frumenti habent, siue proprium, siue alienum in priuatis, aut Ecclesiasticis ædibus reconditum, apud Ecclesiasticum hominem, quem, si ita expedire censuerit, eo nomine ipse constituat, sine dolo, & fraude scripto profiteri, eidemq; frumenti illius omnis numerum, & conditionem, rectè, sincerèque denunciare. Et verò, si quando annonæ grauitas, difficultasq; ita tuleat, id omne frumentum uenditioni exponi iubeat, ac vendi, quo pretio illius annonæ temporibus in foro frumentario vendi solet.

65 Episcopus, qui causis, iure permissis, subsidium charitativum exacturus est, antequàm illud sibi persolui curet, clerum, eiusve procuratores, aut negotiorum gestores conuocet, eisq; cum causam exponat, quam obrem illud petere, atque exigere cogatur, tum humaniter eosdè cohortetur, ut sibi spontè subueniant. Ne verò, maiorem summam sibi solui curet, aut patiat, quam Benedicti XII. Constitutione, cuius

2. ti. 3. dec. 19

initium

initium est, vas electionis præscriptum est: idque nisi consuetudinis ratione aliud obseruatur. Qui contrà fecerit, hæc ei pœna sit, vt, & restituat quod perceperit, & aliam præterea pœnam, iure expressam, luat Superioris arbitrium.

De vita, & honestate clericorum, eorumq; studijs,
& spiritualibus occupationibus.

S Y M M A R I V M.

Vita clericorum, qualis. De Vita & hon. Episc. nu. 1.

- 1 Edictum ab Episcopo proponendum de clericali habitu deferendo, certa constituta pœna.
- 2 Quod edictum ubi adhuc propositum non sit, proponendum, & extendendum ad existentes extrâ prouinciam, & in gymnasijs publicis.
- 3 Habitum clericalem qui deferre non possint. 2.
Tonsura à quibus deferenda, & cuius forma.
- 4 Eiusdem præscripta forma, pro cuiusque ordinis ratione.
- 5 Coma, & Studiosè non nutrienda: eaque à superiori labro rescin-
denda.
- 6 Vestitus clericalis, qualis, cuiusque coloris.
- 7 Vestitus exterior, qualis.
Qualis item interior. 9.
Quando vti liceat habitu breuiori. 11. & 20.
- 8 Toga, } quale, quibus concedatur, & quibus probi-
Mantelletumve } beatur.
- 10 Pallium, seu } quale, & quam ob causam concedatur.
Ferrarolum }
- Caligæ }
- 12 Calcei } quales.
Crepide }
- Torques, }
- 13 Armille } eisdem prohibentur.
Monilia }
- Annulus }
- 14 Annulus tamen quibus, & quam ob causam concedatur, & quando deponendus.
- 15 Quæ alia Episcopis præscripta, ad clericos quoscumque extendenda.
- 16 Vestes clericales, monachalesq; personati induentes, puniendi.
Vestibus